

DADAÏSME

I. Dada vormt zich.

Het dadaïsme is geboren uit verzet tegen alles wat de menschheid sinds eeuwen als levensbelang en levenswaarde ontwikkeld heeft. Sprakeloos en zonder systematisch gevormde overtuiging drukte zich dit verzet in een of andere zinloze handeling uit. Natuurlijk was deze zinloosheid opzettelijk. De jonge en meestal uiterst intelligente mensen (als: Hugo Bal, Tristan Tzara, Hans Arp, Richard Huelsenbeck e. a.): »des personnages en édition unique« wisten geen beteren vorm te vinden om hun koele minachting voor al het bestaande uit te drukken. Ieder voor zich bestreed zijn onafhankelijkheid op de meest onafhankelijke wijze. Men had genoeg van de laboratoria waar men ideeën mikroskopisch onderzoekt en op sterk water zet! Waartoe maakte men kunst? Om de lieve burgerij te streelen? Klinken de sonnetten van onze »beroemde« dichters niet even hol als de munten die men er voor betaalt? Is de kunst niet evenzeer een bank, waar alle generaties aangeland waren om er, evenals de lieve burgerij, te speculeeren?

In dezen geest werd het publiek, in de »Cabaret Voltaire« tot het dadaïsme ingewijd.

Hoe luidruchtig het op deze soirées toeging kan men ervaren uit de Chronique Zurichoise 1915—1919.

»On crie dans la salle, on se bat, premier rang approuve deuxième rang se déclare incompetant le reste crie, qui est plus fort on apporte la grosse caisse, Huelsenbeck contre 200, Hosenlatz accentué par la très grosse caisse et les grelots ou pied gauche — on proteste, on crie, on casse les vitres, on se tue, on démolit, on se bat la police interruption.«

Was deze welsprekende oppositie van het publiek gerechtvaardigd? Had men hier slechts met een brutaal snobisme te doen? En van waar kwam dit dadaïsme en wat wilde het?

Het dadaïsme representeerde den chaos waarin wij leven. Dada was in de atmosfeer voorhanden. Het ontstond niet, noch werd het gemaakt — het was, men had er nog geen uitdrukking voor gevonden dezen algemeenen geestestoestand van alle andere geesteshoudingen te onderscheiden. En ook dit woord: DADA, hetwelk men toevallig in een dictionaire vond, betekende niets. Het was geconstrueerd uit de gevoeligheid in een bepaald oogenblik. Men had behoefte aan een parool, dat oogenblikkelijk een geheele wereld in de verbeelding ocriep.

Neen, het dadaïsme was niet uit een snobistische brutaliteit ontstaan. Integendeel uit de volledige en diepe overgave van menschen die zich in stille afzondering met de belangrijkste problemen hadden bezig gehouden.

Eerst met den terugkeer van den schilder Francis Picabia (vroeger cubist) uit Amerika, werd het dadaïsme uit zijn vagen toestand tot klaarheid gebracht. In het lijfblad van Picabia »391« (bijgenaamd: le raté) werden diepzinnigheid, wekelijks kunstzinnigheid, godsdienstwaan, filosofische zwaarwichtigheid op de geestigste wijze belachelijk gemaakt. De dadaïsten deinsden, in de zekerheid der betrekkelijkheid van het bestaande, er zelfs niet voor terug ook zichzelf belachelijk te maken. Zoo noemde Picabia zich nu eens »Rastaquouère« (d. w. z. iemand die op grooten voet leeft, zonder dat men weet waarvan) dan weder »le raté« (de mislukte).

In zijn dadaïstisch-philosofisch werk »Jésus-Christ Rastaquouère« geeft Picabia de volgende geestige uiteenzetting van wat onder »rastaquouère« verstaan moet worden.

»Le Rastaquouère est possédé par l'envie de manger des diamants. Il est propriétaire de quelques oripeaux disparates et de sentiments naïfs, il est simple et tendre; il jongle avec tous les objets qui lui tombent sous la main, il ne connaît pas la manière de s'en servir, il ne veut que jongler — il n'a rien appris, mais il invente.

Le rastaquouère n'est pas une sorte d'équilibriste.«

Deze uiteenzetting karakteriseert volkomen den dadaïst.

Th. v. Doesburg.